

Roxana Dorina POP

Ioana Pârvulescu, *În intimitatea secolului 19*, București, Editura Humanitas, 2009, 348 pag.

Ioana Pârvulescu, absolventă a Facultății de Litere a Universității din București, secția română-franceză, reprezintă o personalitate culturală remarcabilă, datorită angajamentului literar pe care l-a adoptat în scrierile sale cu privire la recrearea unei societăți apuse. Cariera sa este presărată de o implicare activă în publicistica românească, ca redactor la *România Literară*, unde ține rubrica dedicată literaturii, intitulată *Despre literatură, cu bucurie*. Este conferențiar la Catedra de litere la facultatea pe care a urmat-o și inițiatorea colecției „Cartea de pe noptieră” a Editurii Humanitas, un proiect îndrăzneț care urmărește susținerea importanței cărții în mentalitatea societății contemporane, afundate de setea de mass-media.

Activitatea sa științifică cuprinde scrieri precum: *Lenevind într-un ochi* (1990), *Prejudecăți literare* (1999), *Alfabetul doamnelor* (1999), *Întoarcere în Bucureștiul interbelic* (2003), *În intimitatea secolului 19* (2005), *În țara Miticilor*, *Întoarcere în secolul 21* (2009). La aceste cărți se adaugă și câteva traduceri, dintre care putem menționa: Angelus Silesius, *Călătorul heruvimic/Cherubinnischer Wandersmann* (1999), Maurice Nadeau, *Să fie binecuvântați* (2002) sau Rainer Maria Rilke, *Îngerul păzitor* (2007) și o antologie dedicată dragostei (*De ce te iubesc. Paradoxurile iubirii în poezia lumii* (2006).

Scriitoarea Ioana Pârvulescu încearcă, prin opera sa, să-și creeze cadrul prielnic de cercetare a unor subiecte cu o importanță deosebită pentru mentalitatea epocii actuale, deoarece trebuie să îi dăm dreptate lui Phillippe Ariés, când spunea că istoria înseamnă un permanent dialog al prezentului cu trecutul. Această pendulare între trecut și prezent ajută civilizația să privească cu înțelepciune către viitor, după Pierre Chaunu prin cunoașterea istorică se pot evita erorile trecutului în acțiunea umanității de construire a viitorului. Prin urmare, analiza Ioanei Pârvulescu izvorăște din dorința de a creiona un tablou complet al societății României moderne, presărat de moravuri, tradiții, educație, cultură, dezvoltare, urbanizare, igienă, evenimente mondene, într-un cuvânt pro-occidentalizare.

Apariția cărții *În intimitatea secolului 19*, în 2005, la editura Humanitas, apoi reeditată în 2007, 2009 și 2010, reprezintă continuarea volumului *Întoarcere în Bucureștiul interbelic* (2003). Cartea în sine, este o întoarcere a omului contemporan, într-un timp atipic pentru gusturile actuale, dar care reprezintă lumina și luciditatea conștiinței umanității românești. Percepția scriitoarei nu se rezumă doar la expunerea unor evenimente semnificative din istoria noastră, ci preferă să renunțe la protocolara expunere de idei, în favoarea unei descrieri de excepție, care face imaginea oricărui

„Ioana Pârvulescu, *În intimitatea secolului 19*”, *Astra Salvensis*, 3, p. 218-221

cititor, oricât de neinițiat ar fi cu subiectul în cauză, să se îndrăgostească de tabloidul virtual al unei epoci de o importanță desăvârșită pentru națiunea română.

Opera *În intimitatea secolului 19*, ca gen literar, se află la granița dintre roman și documentar, astfel avem de-a face cu un eseu despre trecut, proiectat în prezentul cotidian. Structura lucrării ne creează un drum pe care suntem nevoiți al urma, pentru a reuși să ne catapultăm imaginația în paginile încărcate de cunoștințele unei epoci inovatoare, din punctul de vedere al schimbărilor pe care le-a suferit înfloritoarea societate a secolului al XIX-lea.

De remarcat este dorința Ioanei Pârvulescu de a ne integra, încă de la începutul cărții, în atmosfera secolului al XIX-lea, lucru ce reiese din prezentarea evenimentelor din perspectiva acelor vremuri. De aceea, chiar autoarea relatează faptul că a refuzat să adauge cărții note de subsol și trimiteri *pentru că într-o carte de reconstituire a intimității unei epoci, orice subsol sau paranteză bibliografică ar fi rupt brutal vraja pe care m-am străduit să o recuperez din viețile oamenilor de atunci.*

Cartea este împărțită în nouăsprezece capitole, prin analogie cu veacul care intră în discuție, însă ceea ce trebuie remarcat este structurarea acestor capitole în câteva secțiuni principale, denumite prin adverbe de timp, mod, spațiu și pronume relative. Altfel spus, *Unde*, este prima parte care ne oferă amplasarea în timp a acțiunii și transpunerea cititorului în acele timpuri, și conține două capitole (*Viața la București* și *Quel pays!*), care glorifică capitala României, prin apelativul *Micul Paris*.

Ioana Pârvulescu, în cercetarea sa, surprinde lumea mondenă a unei capitale europene care aspiră la standardele și abilitățile unei lumi occidentale. Impresionantă este asocierea a cinci culori, care apar pe harta orașului, cu viața mondenă a Bucureștiului, iar printr-o enumerare scriitoarea reușește să identifice imaginea de ansamblu a unei lumi aflate într-o continuă schimbare, de la nivel politic, până la nivel social. *Roșul și albastrul se întâșnesc în rochiile și accesoriile doamnelor, umbreluțe sau flori prinse pe pălărie, negrul în costumele de gală ale domnilor și în pălăriile lor, galbenul în mierea vândută de apicultori și în lumina amiezilor de toamnă, însă cel mai mult, invadând orașul se întâlnește „vopsea de verde” a grădinilor de la fiecare casă.*

Caracterul boem al capitalei și existența unor sumedenii de gusturi se poate observa prin studierea de aproape a oamenilor și prin interceptarea întâmplărilor prin care societatea, grupul, familia sau individul e obligat să treacă (serate, participarea la teatru sau operă, cititul, plimbările etc.). Capitolul al doilea al lucrării, *Cine*, ne face cunoștință cu personajele cu care ne vom întâlni tot mai des în promenada noastră, de cititori. Pe lângă redarea aspectelor generale ale bărbaților,

Roxana Dorina POP

femeilor sau copiilor, ne mai sunt prezentate diferite secvențe din viața personajelor, cu scopul de a apropria sufletește cititorul de situația dată.

Secolul al XIX-lea este unul al bărbatului, *cu barbă și mustăți*, iar viața aceasta cere curaj, hotărâre, forță, atribute ce caracterizează portretul masculin. Bărbatul își schimbă perspectiva de viață în funcție de perioada în care trăiește și de acțiunile politice sau culturale în care se implică. Asistăm la trecerea de la romantismul patriotic, în care se adopta sintagma *geniul este în inimă, nu în cap*, la interesul acerb față de științele naturii, cititului, scrisului, cugetărilor etc.

Ele sunt acele ființe delicate, care au un program zilnic, iar a căror viața se rezumă la două lucruri: *nu e voie și e voie*. Femeia este obligată să se supună bărbatului, prin adoptarea și respectarea *tablei permisiunilor și interdicțiilor*, care urmăresc îngrădirea aspirațiilor și puterii de decizie a femeii. Dintre aceste măsuri putem să deducem și izvorul nemulțumirilor genului feminin, cu privire la statutul pe care îl ocupă în societate, însă egalitatea femeii cu cea a bărbatului va fi doar un concept de epocă contemporană. Ceea ce este surprinzător de-a dreptul este faptul că femeia, și la modul general societatea, este mulțumită de lumea în care trăiește. De exemplu, femeia știe de la început care este destinul său, deoarece *căsătoria este mai importantă ca și dragostea - acesta este firul pe care o călăuzește pe ea în viață, de când înțelege că e fată*.

O altă parte interesantă a cărții este cea legată de *Ce și Cum* își petrece lumea bună timpul liber, de intimitatea sa sau de indiscrețiile la care era supusă. Cititul a devenit o activitate destul de prezentă în societate, însă se păstrează afilierea școlii române la modelul francez, care îi impune pe clasici (Voltaire, Montesquieu, Boileau, Corneilles sau Racine). Dezvoltarea liniei ferate aduce în prim plan o nouă modă, cea a călătoriilor de plăcere, care treptat devin un moft. *În România secolului 19 nimeni nu se teme de distanțe, bărbații sunt obișnuiți să fie când la Paris, când la Pomârla, când la Focșani, când la Roma, să străbată mări și țări, ca-n povești. Cel puțin distanța București-Iași și-napoi e de la înființarea trenului, aproape o bucurie*.

Secolul al XIX-lea este unul predilect intimității, al prieteniei, dragostei și familiei. De aceea, societatea prezentată de Ioana Pârvulescu devine *amenințată în permanență de ochii și gura lumii*. Intimitatea, devine astfel un subiect tabuu, iar fiecare persoană încearcă să își ascundă sentimentele fie într-un poem de dragoste sau scrisoare, fie să le afișeze discret prin vizitele anunțate, făcute celor apropiați. Familia capătă un statut aparte, pentru că ea devine simbolul bunăstării, al intimității, al bucuriei și al armoniei societății.

Ultima parte a cărții intitulată *Încotro*, se rezumă la prezentarea evoluției societății, la minunatele progrese care au schimbat lumea (telefonul, radioul, canalizarea etc.), dar care a produs în conștiința civilizației un sentiment de spaimă și insecuritate. Acest lucru este de la sine înțeles,

„Ioana Pârvulescu, *În intimitatea secolului 19*”, *Astra Salvensis*, 3, p. 218-221

deoarece *progresul înseamnă devenire, devenirea duce la moarte, din neantul morții se ivește din nou viața*. Cu alte cuvinte lumea epocii moderne se implică într-un circuit care va crea oameni energici, încrezători, constructivi, capabili să înfrunte răul cu râsul pe buze.

Cercetarea Ioanei Pârvulescu este excepțională prin sursele pe care le-a folosit în documentarea subiectului în cauză (jurnale ale unor personalități de excepție, corespondență, proze semibiografice, romane, scrisori, reviste, ziare). Ceea ce trebuie remarcat este faptul că scriitoarea renunță la ideea *datelor de dicționar* și își focalizează atenția descrierii atmosferei celei de-a doua jumătăți a secolului al XIX-lea. Se impune în primele optsprezece capitole existența unui narator impersonal, însă ultimul capitol este unul plin de subiectivități, prin exprimarea eului vizavi de existența unei societăți puternice, într-un timp istoric care redă farmecul înduioșător al unui secol de excepție. Astfel se poate afirma că, *viețile oamenilor secolului 19 par mai încăpătoare decât ale altora și veacul lor mai lung și mai solid decât alte veacuri*.

Drd. Roxana Dorina Pop